

Elektrotechnické a elektronické laboratória

LABORATÓRNE MERANIE

Dátum	Meral	Skupina	Trieda	Hodnotenie
11.12.03	Sedlák Radoslav	d	III.D	<i>7</i>

Druh merania:

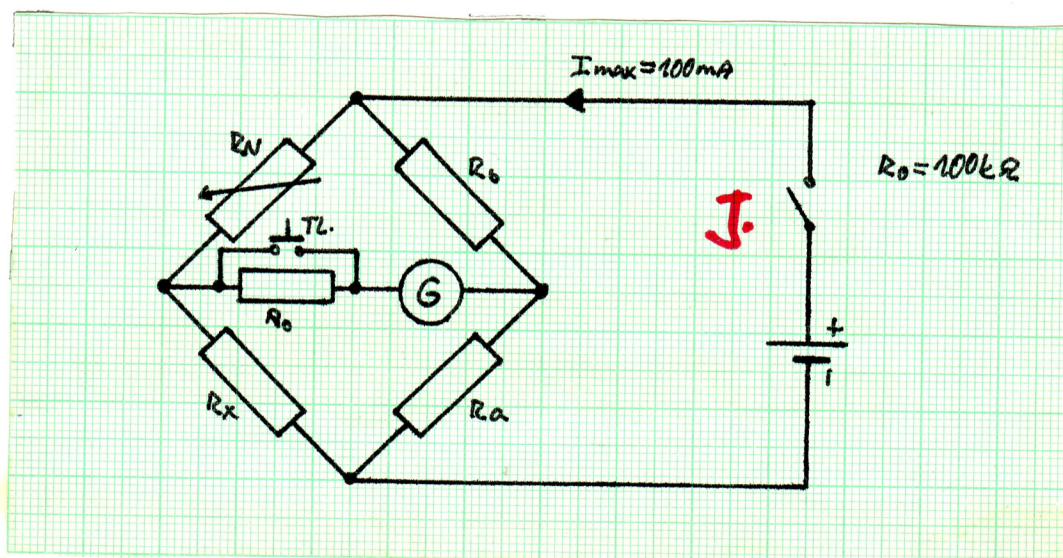
Meranie ohmických odporov Wheatstoneovým mostíkom

Číslo merania:

7

Počet príloh: 4	Teplota prostredia 21 °C	Relat. vlhkosť 74 %
-----------------	--------------------------	---------------------

Schéma:

Prístroje a pomôcky:

rezistory

vodiče

stabilizačný zdroj POWER SUPPLY 2

Galvanometer DG 20

Multimeter G 1004.500 - použitý ako voltmeter

Ohmmeter OMEGA 1 *

R_n ... potenciometer

R_a, R_b ... rezistory

Meranie ohmických odporov Wheatstoneovým mostíkom.

Úloha :

Zostavte jednoduchý Wheatstoneov mostík a odmerajte ním predložené odpory. Skontrolujte namerané hodnoty prevádzkovým mostíkom OMEGA I.

Popis metódy a postupu pri meraní:

Na meranie odporov v rozsahu asi 1Ω až $100\text{ k}\Omega$ sa s výhodou používa vyvážený Wheatstoneov mostík. Pozostáva zo štyroch odporov, z ktorých jeden je neznámy meraný odpor, zdroja napätia a indikátora vyváženia. Odporov tvoria ramená mostíka, zdroj a indikátor sú zapojené v diagonálach.

Ak je mostík vyvážený (indikátorom neprechádza prúd) platí :

$$i_g = 0 \quad \text{a teda} \quad i_1 = i_1 \quad i_2 = i_2$$

Táto podmienka bude splnená vtedy, ak bude v bodoch A a B rovnaký potenciál ($U_{AB} = 0$) čiže $R_x \cdot i_1 = R_a \cdot i_2$ a súčasne $R_N \cdot i_1 = R_b \cdot i_2$. Vzhľadom na rovnosť prúdov i_1, i_1, i_2 a i_2 platí:

$$\frac{R_x \cdot i_1}{R_N \cdot i_1} = \frac{R_a \cdot i_2}{R_b \cdot i_2}$$

$$R_x = R_N \frac{R_a}{R_b}$$

Mostík teda môžeme vyvážiť buď zmenou odporu R_N pri nastavenom pomere odporov R_a R_b alebo zmenou pomeru odporov R_a R_b pri konštantnej hodnote odporu R_N .

Mostík OMEGA I. využíva druhý spôsob vyvažovania. Pred pripojením meraného odporu nastavíme pomerové odpory otáčaním otočnej stupnice na hodnotu 1. Po pripojení meraného odporu zatlačením tlačidla pripojíme indikátor (magnetoelektrický galvanometer). Ak je výchylka ručičky v rozsahu stupnice, vyvážíme mostík otáčaním otočnej stupnice na tomto rozsahu, ak nie, otáčame prepínačom R_N proti smeru výchylky ručičky, až kým sa nezmení smer výchylky na opačnú stranu a na tomto rozsahu mostík vyvážíme. Hodnotu meraného odporu určíme ako súčin hodnoty odporu R_N a pomerových odporov na otočnej stupnici.

Pred meraním zostaveným Wheatstoneovým mostíkom najprv nastavíme prúdové obmedzenie zdroja na 100 mA . (Prepneme MP na meranie napätia, nastavíme cca 5 V , prepne MP na meranie prúdu, zdroj skratujeme a nastavíme 100 mA). Napätie zmenšíme na nulu.

Pri meraní postupujeme tak, že po zapojení Wheatstonovho mostíka podľa schémy, určíme pomer odporov R_a R_b podľa veľkosti meraného odporu. Vychádzame pritom z menovitej hodnoty meraného odporu a zo vzťahu

$$R_X = R_N \frac{R_a}{R_b}$$

Pretože použiteľná hodnota odporu R_N je asi 10 - 100 Ω , a možné pomery R_a R_b sú násobkami desiatich, potrebný pomer R_a R_b určíme zo vzťahu

$$\frac{R_a}{R_b} = \frac{R_X}{10-100}$$

Za R_X dosadíme menovitú hodnotu odporu udanú na teliesku odporu. Napríklad, menovitá hodnota odporu R_X je 6K8. Potrebný pomer R_a R_b bude

$$\frac{R_a}{R_b} = \frac{6800}{68} = 100$$

Pretože mostík je najcitlivejší vtedy, ak sú všetky odpory aspoň rádovo rovnaké, zapojíme $R_a = 1000 \Omega$ a $R_b = 10 \Omega$. (Ten istý pomer by sme dostali i vtedy ak by bolo $R_a = 10\,000 \Omega$ a $R_b = 100 \Omega$). Odaretujeme galvanometer a nastavíme nulu. Zapneme spínač S. Zvyšujeme pomaly napätie a sledujeme pritom galvanometer. Ak výchylka prudko stúpa, nemáme vhodne zvolený pomer R_a R_b . Po dosiahnutí výchylky asi 10 - 15 dielikov napätie už nezvyšujeme, ale snažíme sa zmenou odporu R_N mostík vyvážiť. Ak sa nám podarí zmenšiť výchylku asi na 1 dielik, môžeme stlačením tlačidla vyradiť ochranný odpor galvanometra a mostík presne vyvážíme.

Namerané hodnoty skontrolujte mostíkom OMEGA I. a digitálnym mostíkom E 317.

Zhodnoďte túto metódu merania ohmických odporov z hľadiska rýchlosti a pohodlnosti merania, porovnajte dosiahnutú presnosť mostíka OMEGA I. a zostaveného mostíka ak hodnoty namerané mostíkom E 317 považujeme za presné.

TABUĽKA:

Č.č.	Wheatstonov mostík			OMEGA I	G1004.500
	$R_N [\Omega]$	R_a/R_b	$R_x [\Omega]$	$R_x [\Omega]$	$R_x [\Omega]$
1	30,1	1	30,1	34	30,1
2	40,1	1000	40100	456	30,76
3	100,2	100	10200	11000	10190
4	20,3	100	2300	2340	2340
5	17	100	1700	1650	1683
6	27	100	2700	2750	2710
7	48	10	480	480	480
8	100	100	10000	11000	9970
9	13	100	1300	1200	1243

Príklad: $R_N = 30,1$; $R_a = 10 \Omega$; $R_b = 10 \Omega$

$$\frac{R_a}{R_b} = \frac{10}{10} = 1$$

$$R_x = R_N \cdot \frac{R_a}{R_b}$$

$$R_x = 30,1 \cdot 1$$

$$R_x = 30,1 \Omega$$

Zhodnotenie:

Hodnoty rezistorov som si najprv zmeral na digitálnom multimetri. Tieto hodnoty by mali byť presné. Na zostrojenom mostíku a mostíku OMEGA 1 sa hodnoty rezistorov s malými odchýlkami líšili od hodnôt nameraných na multimetri.

